

DOCUMENT I

L'ANY FABRA EN ARTICLES DE LA PREMSA DEL MOMENT

A. M. BADIA MARGARIT
OCTAVI SALTOR
JOSEP MIRACLE

PRESENTACIÓ

LLUÍS DURAN¹
Centre d'Història Contemporània de Catalunya

L'any 1968, enguany en fa cinquanta, la reclamació d'un futur normal per a la llengua catalana va poder sortir a la palestra pública. S'acumulava una pacient i multiforme campanya en defensa del seu ús públic en l'ensenyament, en l'espai públic, en els mitjans de comunicació i en les administracions locals, amb una mala consciència de determinats sectors de la societat, no necessàriament polititzats, sobre el futur de la llengua catalana.

A partir d'un nucli impulsor ampli que comptava amb Joan Triadú, Jordi Pujol, Jordi Mir, Joan Garcia Grau, Joaquim Ventalló, Joan Colomines, Josep Maria de Casacuberta, Albert Manent, Marta Mata o Francesc Vallverdú, entre d'altres, es va treballar per assolir una commemoració indiscutida, plausible.

Redescobrir l'apassionant vida (encara que no ho semblés) de Pompeu Fabra proposava als ciutadans catalans del moment, junyits després de més de trenta anys a un règim polític que tenia com a objectiu fundacional la lenta liquidació de les llengües diferents a la castellana, a redescobrir un passat, no tan llunyà, de normalitat plena de la catalanitat, que, a més s'havia desèixit de rèmores i tendències amb molt poc temps. Però rere el descobriment de l'obra i la vida, s'hi esqueia destacar el compromís amb la continuïtat. Continuïtat que no podia esmentar amb gaire conseqüència els impediments concrets i presents

1. Email: lluig.duran@gencat.cat

que la sotjaven en aquelles dates; d'entre els aspectes que destacaren, i confluïren, per canviar la tendència adversa, cal destacar la insistència en la demanda d'introduir (amb fórmules diverses) l'ensenyament del català a les aules. El perfil acadèmic i cultural dels actes arreu del país podien permetre superar el perill de la censura i la consegüent prohibició, acompanyat d'un Patronat públic que garantia la *respectabilitat* de la iniciativa. Respectabilitat que havia de maldar per superar l'abominat concepte de *separatisme* per anul·lar qualsevol activitat favorable a la catalanitat, amb evident voluntat residualitzadora i perseguidora d'aquesta.

L'Any Fabra cal situar-lo en una doble orientació. D'una banda, la creixent presència de l'antifranquisme al carrer, per l'aliança entre universitaris i obrers, amb la dinàmica creixent de CCOO, el PSUC i una constel·lació de formacions d'una nova esquerra revolucionària; per l'altra, una activitat cultural catalana que esdevé mercat, activitat i campanya alhora, amb la Nova Cançó com a fenomen de masses, i amb la constant reivindicació de la millora de la situació de la llengua catalana, amb perill evident de residualització aleshores: des de sectors de les classes dominants que en renunciaven a l'ús, com també àmplies capes populars procedents de la immigració que no tenien possibilitats d'integrar-se a la seva nova comunitat, sense oblidar que sectors dels nous corrents d'esquerrres consideraven «el catalán, la lengua de la burguesía».

L'antecedent al reeixit Congrés de Cultura Catalana (1975-1977) caldria cercar-lo aquí, amb xarxes de relacions personals que escampen, des d'organitzacions legals, un munt d'activitats: conferències sobre Fabra, el seu temps i els reptes de la llengua catalana; exposicions sobre la seva obra, els canvis en el nomenclàtor d'una vila per incorporar-hi el seu nom i la dinamització del sector cultural català. El ressò, que arribà fins i tot a *Le Monde*, ens indica la importància assolida per l'esdeveniment.

Campanya d'un any ben enfocada per plantar al bell mig del país la demanda de futur per al català, amb plenitud, abans, doncs de la mort del dictador i abans, amb el seu decés, que pogués canviar decididament la seva circumstància general amb la legalització de mitjans de comunicació en català, introduint-ne l'ensenyament a l'escola i afavorint la normalització per les administracions públiques no estatals.

Els articles que adjuntem són obres de personalitats rellevants del moment, i influents en el desenvolupament i la normalització de l'Any Fabra. Josep Miracle va ser el biògraf de l'esdeveniment (la seva obra n'és encara), el conferenciant

més sol·licitat de l'Any, que combinava la seva sòlida obra amb el treball i la coneixença durant anys amb Fabra; Octavi Saltor representava aquells sectors del catalanisme conservador que van mantenir-se en un equilibri complex entre l'existència del Règim i la reivindicació factible de les lletres catalanes; Antoni Maria Badia i Margarit és un catedràtic de la Universitat de Barcelona, amb projecció internacional, que ha fet (o farà) aportacions destacades sobre l'estat de la llengua catalana del moment: *Llengua i cultura als Països Catalans* (1964) i *La llengua dels barcelonins* (1969).

El conjunt d'articles, seguint l'exemple a *Destino*, del magnífic monogràfic dedicat a Prat de la Riba el 1967, palesa quina era la situació sociolingüística de la Catalunya dels seixanta, la realitat de la llengua del país davant la llengua de l'Estat, «la llengua nacional», una llengua que, aleshores, mantenia la mateixa situació de predomini total que s'havia establert de 1939 ençà.

Tot seguit coneixereu la personalitat i la vida de Pompeu Fabra, com també els objectius de la seva tasca per la llengua en la societat del seu temps.